

בעניין:

1. גב' _____ עבאללה
ת.ז. _____, תושבת ירושלים
2. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר – ע.ר.
ע"י ב"כ עוה"ד עביר ג'ובראן (מ.ר. 44346) ו/או יוסי
וולפסון (מ.ר. 26174) ו/או יותם בן הלל (מ.ר. 35418)
ו/או חוה מטרס-עירון (מ.ר. 35174) ו/או סיגי בן-ארי
(מ.ר. 37566) ו/או עידו בלום (מ.ר. 44538) ו/או ידין עילם
(מ.ר. 39475) ו/או אלון מרגלית (מ.ר. 35932)
מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל: 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותרים

- נ ג ד -

1. שר הפנים
  2. מנהל מינהל האוכלוסין
- המשיבים

עתירה למתן צו על תנאי

מוגשת בזאת עתירה למתן צו על תנאי, המופנה אל המשיבים והמורה להם לבוא וליתן טעם:

- א. מדוע לא יענו לפנייתה של העותרת 1 באמצעות העותר 2, המוקד להגנת הפרט, מיום 4.2.08, שעניינה בירור אודות מניעת יציאתה של העותרת 1 מירושלים לירדן דרך גשר אלנבי, במיוחד לאור כך שאין צו עיכוב יציאה נגדה, ובקשה לאפשר את יציאתה לחו"ל.
- ב. מדוע לא יאפשרו לעותרת 1 לצאת לירדן על פי ההיתר הכללי ליציאה לירדן.
- ג. מדוע לא ימסרו לעיונה של העותרת 1 את צווי איסור היציאה מן הארץ לירדן, אם הוצאו צווים כאלו, משנת 2007 ואילך.

מבוא

העתירה מוגשת לאור מחדל חמור ומתמשך של המשיבים, אשר מונעים מהעותרת 1 (להלן: **העותרת**) לצאת לחוץ לארץ דרך גשר אלנבי, ללא צו, ללא שימוע ומבלי להסביר מהן הסיבות לפגיעה החוקתית והמתמשכת בזכויותיה. החל מיום 4.2.08 מבקש המוקד לראות את ההחלטה או הצו המונע מהעותרת לצאת לירדן אך מענה – אין.

הפגיעה בזכותה החוקתית של העותרת לצאת לחו"ל נמשכת כבר למעלה משנה וחצי, תוך הפרה קשה של עקרון החוקיות וללא הליך הוגן.

בקשה לקביעת דיון דחוף

העותרת אמורה לעבור בדיקות רפואיות בירדן, לצורך הכנתה לניתוח לייזר בשתי עיניה, ניתוח שיתבצע שם.

העותרת הייתה אמורה לעבור את הניתוח לפני כשנה, אלא שהיא הוחזרה מהגשר על ידי הרשויות הישראליות כלעומת שבאה, בטענה שהינה מנועת יציאה.

יצוין, כי לא הוצא נגד העותרת צו מניעת יציאה כלשהו. כמו כן, מבירור של המוקד להגנת הפרט מול משטרת הגבולות עלה, כי אין נגד העותרת צו עיכוב יציאה מהארץ.

התשתית העובדתית

הצדדים

1. העותרת 1 (להלן: **העותרת**) הינה תושבת ירושלים, ילידת 1976, נשואה ואם לבת. בעבר לא נתקלה העותרת בבעיות כלשהן שעניינן חופש התנועה, ונסיעתה האחרונה לירדן דרך גשר אלנבי נערכה ביולי 2003. העותרת צריכה לעבור ניתוח לתיקון ראייה בירדן. טרם ביצוע הניתוח עליה לעבור בדיקות שונות בירדן.

העתק ממסמך רפואי מיום 28.11.07 מד"ר עיד מירדן, אודות נכונותו לקבל את העותרת 1 לצורך ביצוע ניתוח לתיקון הראייה בשתי עיניה, מצורף ומסומן ע/1.

2. העותר 2 (להלן: **המוקד להגנת הפרט או המוקד**) הוא ארגון זכויות אדם הפועל לקידום זכויות אדם בשטחים ובירושלים המזרחית.

3. המשיב 1 הוא בעל הסמכות החוקית למנוע יציאה לחו"ל של ישראלים, על פי תקנות 5, 6 ו-7 לתקנות שעת חירום (יציאה לחוץ לארץ), המעוגנות בפקודת הארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (יציאה לחוץ לארץ), תש"ט-1948.

4. המשיב 1 האציל את סמכותו, לפי תקנה 5 הנ"ל, למשיב 2, מכוח תקנה 13 לתקנות שעת חירום (יציאה לחוץ לארץ).

מניעת יציאתה לחו"ל של העותרת

5. כמו פלסטינים רבים, תושבי ישראל, נהגה גם העותרת לצאת לירדן דרך מעבר הגבול הבינלאומי בגשר אלנבי. כך עשתה כל השנים ולאחרונה ב-2003. כתושבת קבע היא אינה מחזיקה בדרכון ישראלי ועל כן, על פי הנוהל, היא משלמת סכום מסוים במשרד הפנים בגשר אלנבי ומקבלת "כרטיס יוצא", באמצעותו היא יכולה לצאת לחו"ל ולחזור.

6. ביום 17.7.07 ביקשה העותרת לצאת לירדן. היא הגיעה לגשר אלנבי, רכשה את כרטיס היוצא ועברה לביקורת משטרת הגבולות, אז נאמר לה בעל-פה שיציאתה מנועה על ידי השב"כ. העותרת הייתה אמורה לעבור בירדן בדיקות רפואיות וניתוח בשתי עיניה, לתיקון ראייתה, אך בשל מניעת היציאה ללא הודעה מוקדמת או נימוק, נאלצה לשוב על עקבותיה.

ההליכים לפי חוק חופש המידע

7. ביום 6.3.05 פנה המוקד להגנת הפרט לממונה על חוק חופש המידע במשרד הפנים, בנוגע להסדרים על פיהם מונע שר הפנים את יציאתם של ישראלים לירדן. הצורך בקבלת המידע התעורר עקב מצב לא חוקי שעדויות לגביו הגיעו למוקד. על פי מצב זה, תושבים שביקשו לצאת לחו"ל דרך מעבר גשר אלנבי, גילו לראשונה שהם מנועי יציאה רק בהגיעת לגשר, והוחזרו משם כלעומת שבאו. מאחר שהוצא היתר יציאה כללי לישראלים שפניהם לירדן, ביקש המוקד לדעת מהו ההסדר החוקי למניעת יציאתם של ישראלים ומדוע לא נמסר להם צו איסור היציאה מבעוד מועד.

8. ראוי לציין כי חרף חשיבות העניין והעובדה כי מדובר בזכות חוקתית, לא נמצא פרסום כלשהו לנוהל או להסדר החוקי וגם היום, למיטב הידיעה, הפרסום היחיד לנוהל הוא הפרסום באתר המוקד להגנת הפרט.

העתק הבקשה לפי חוק חופש המידע מיום 6.3.05 מצורף ומסומן ע/2.

9. למעלה מחצי שנה (!) המתין המוקד לתשובה לבקשה, מבלי שהתקבלה התייחסות עניינית כלשהי, בטרם הוגשה עתירה מינהלית בעניין (עת"מ (מחוזי י-ם) 750/05, להלן: **העתירה המינהלית**). מחדליו של משרד הפנים בעניין המענה לבקשת חופש המידע מפורטים בהרחבה בעתירה המינהלית, ומוטב כי לא נחזור עליהם מפאת כבודו של המשיב.

העתירה נמצאת באתר המוקד: <http://www.hamoked.org.il/items/7950.pdf>

10. כך או כך, רק בעקבות העתירה המינהלית התקבלה תשובה מפורטת לבקשת חופש המידע והעתירה המינהלית נמחקה.

העתק מכתבו של מר שלום בנאמו, הממונה על חוק חופש המידע, מצורף ומסומן ע/3.

העתקי דוגמאות לצו, ולמכתבים שאמורים להישלח, מצורפים ומסומנים ע/4-7.

ההסדר למניעת יציאת ישראלים לירדן

11. במכתב הנלווה לכתב התשובה ובכתב התשובה, מפורט ההסדר החוקי למניעת יציאתו של ישראלי לירדן. הממונה על חופש המידע מודה כי למעשה "אין נהלים או הנחיות כתובות לגבי האופן בו שולל שר הפנים את היתר היציאה של תושב או אזרח ישראל לירדן". על פי המכתב, ההסדר מתבצע על פי פרוצדורה בלתי כתובה המגובה במכתבים סטנדרטיים.

על פרוצדורת הטלת המניעה :

לאחר שמצטבר מידע על ידי גורמי הביטחון המחייב לדעתם מניעת יציאת אדם פלוני לירדן, מתבצעת פניה למנהל מינהל האוכלוסין. זה מעיין בחומר הרלבנטי, ואם השתכנע כי קיימים טעמים הקשורים לביטחון המדינה המחייבים זאת, הוא מקבל החלטה כי היתר היציאה הכללי לירדן לא יחול על אותו אדם. כאמור לעיל, לאותו אדם זכות לטעון ולהשיג כנגד ההחלטה. במכתב הנשלח אל המבקש, נמסר לו כי המניעה האמורה היא לחצי שנה.

על פרוצדורת הטיפול מרגע שמוטלת המניעה :

משעה שקיבל מנהל מינהל האוכלוסין החלטה שלא לאפשר למאן דהו יציאה לירדן נשלחים שלושה מכתבים: אחד למבקש, בו מודע לו אפשרותו להעביר התייחסותו בכתב, השני ללשכת מינהל האוכלוסין הרלוונטית, על מנת שזו תעדכן את מסמך הנסיעה שמחזיק המבקש, והשלישי לביקורת הגבולות של משטרת ישראל.

פניות העותרת למשיבים

12. העותרת פנתה למוקד להגנת הפרט. המוקד פנה ביום 21.1.08 אל משטרת הגבולות וביקש לדעת האם קיים נגד העותרת צו עיכוב יציאה מהארץ. בתשובה טלפונית ממשטרת הגבולות, נמסר למוקד כי לא קיים נגד העותרת צו עיכוב יציאה מהארץ.

העתק מפניית המוקד מיום 21.1.08 אל משטרת גבולות מצורף ומסומן ע/8.

13. ביום 4.2.08 פנה המוקד אל גב' מיכל יוספוף, הממונה על ביקורת גבולות ומעברים במינהל האוכלוסין במשרד הפנים, וביקש לדעת מדוע הוחזרה העותרת מגשר אלנגבי ביום 17.7.07, והאם קיים נגדה צו עיכוב יציאה מהארץ. במידה שאכן קיים צו עיכוב יציאה, ביקש המוקד העתק מהצווים.

העתק מהמכתב מיום 4.2.08 של המוקד אל גב' יוספוף הממונה על ביקורת גבולות ומעברים במינהל האוכלוסין במשרד הפנים, מצורף ומסומן ע/9.

14. ביום 17.4.08, לאחר יותר מחודשיים של אי מענה מטעם משרד הפנים, שלח המוקד מכתב תזכורת אל גב' יוספוף, הממונה על ביקורת גבולות ומעברים במינהל האוכלוסין במשרד הפנים, וביקש לקבל תשובה עניינית לפנייתו מיום 4.2.08.

העתק ממכתב התזכורת של המוקד מיום 17.4.08 מצורף ומסומן ע/10.

15. רק ביום 30.4.08 שלחה גב' יוספוף, הממונה על ביקורת גבולות ומעברים במשרד הפנים, מכתב אל המוקד, לפיו המכתב בעניינה של העותרת מיום 4.2.08 הועבר לבירור מול גורמים נוספים, וכי כשתתקבל תשובה, יודיעו למוקד על כך.

העתק ממכתב התשובה אשר נשלח אל המוקד ביום 30.4.08 מצורף ומסומן ע/11.

16. כחודש וחצי עברו מאז מכתבה של גבי יוספוף, ומעל לארבעה חודשים מאז פנייתו של המוקד להגנת הפרט אל הממונה על ביקורת גבולות ומעברים, וטרם התקבלה תשובה כלשהי.

17. יצויין, כי עד כתיבת שורות אלו, לא נודע לעותרת או למוקד על קיומו של צו עיכוב יציאה כלשהו שהוצא כנגד העותרת.

הטיעון המשפטי

על הזכות החוקתית לצאת מישראל והדרכים להגבלתה

18. הזכות לחופש התנועה והזכות לצאת מישראל הן זכויות חוקתיות מוכרות. סעיף 6(א) לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו קובע: "כל אדם חופשי לצאת מישראל". לאחרונה שב וחזר בית המשפט הנכבד על ההלכה לפיה חופש התנועה היא זכות אדם מנהגית המקבילה בחשיבותה לזכות לחופש הביטוי:

ההגנה החוקתית על חופש התנועה מגלמת את עוצמתה של הזכות לאוטונומיה של הרצון האישי, ומשתלבת בהכרה בכבוד האדם, המהווה מקור זכויותיו של הפרט לחירות הרוח והגוף... במדרג זכויות היסוד של האדם, לזכות התנועה של הפרט עוצמה חוקתית גבוהה עד מאד... היא ניצבת ברף העליון במדרג זכויות האדם בישראל... לחופש התנועה מעמד חוקתי הדומה בעוצמתו לחופש הביטוי (בג"צ 6358/05 ואנונו נ' אלוף פיקוד העורף, פס"ד מיום 12.1.06, פסקה 10).

חופש התנועה הינה זכות חוקתית הניצבת במדרגה גבוהה במדרג זכויות האדם. היא משתלבת הן עם הזכות לחירות אישית והן עם הזכות לכבוד אנושי. עיגונה כזכות חוקתית סטטוטורית העצימה את חשיבותה ומשקלה באיזון הכולל עם הערכים הנוגדים (שם, פסקה 15).

19. לאור מעמדה החוקתי של הזכות לצאת מישראל, הגבלתה חייבת לעמוד בהוראות פסקת ההגבלה שבחוק היסוד.

הפרה בוטה של ההסדר החוקי למניעת יציאה לירדן

20. המקור החוקי להגבלת היציאה לחוץ לארץ הוא פקודת הארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (יציאה לחוץ לארץ), תש"ט-1948, המעגנת לדבר חקיקה ראשית מספר תקנות שעת-חירום שהותקנו על פי תקנות ההגנה (שעת-חירום), 1945.

על מעמדן המשפטי של תקנות אלו ר' בג"צ 5211/04 ואנונו ואח' נ' אלוף פיקוד העורף ואח', פ"ד נח(6) 644, 650.

21. שתי תקנות רלוונטיות לענייננו - תקנה 5, שעניינה יציאה למדינות אויב, ותקנה 6, שעניינה יציאה למדינות שאינן אויב:

5. היתר ליציאה לארצות מסוימות

על אף האמור בכל דין לא יצא אדם לאחת הארצות המפורטות בסעיף 2א לחוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), תשי"ד-1954, אלא בהיתר משר הפנים או מראש הממשלה, ולא ייכנס אזרח ישראלי או תושב ישראל בכל דרך שהיא לאחת מארצות אלה אלא בהיתר כאמור.

6. איסור יציאה מטעמי בטחון

שר הפנים רשאי לאסור את יציאתו של אדם מישראל, אם קיים יסוד לחשש שיציאתו עלולה לפגוע בביטחון המדינה.

22. ההבדל המהותי בין התקנות הוא, שבעוד יציאה למדינה שאינה אויב מותרת, אלא אם נאסרה במפורש בצו של המשיב, הנסיעה לאחת ממדינות האויב היא אסורה, ככלל, אלא אם ניתן אישור על ידי המשיב. תקנה 5 אינה קובעת רשימת מדינות שהיציאה אליהן מותרת בקבלת היתר, אלא מפנה לרשימת המדינות בחוק למניעת הסתננות: לבנון, סוריה, מצרים, עבר-הירדן, סעודיה, עיראק ותימן.

23. עד חתימת הסכם השלום עם ירדן בשנת 1994 נחשבה ירדן, חרף היעדר עימות צבאי של ממש, כמדינת אויב. ניתן היה לצפות כי הדין שיחול על יציאה לירדן לאחר חתימת הסכם השלום יהיה כדין יציאה לכל מדינה אחרת, וכי מניעת היציאה מטעמי ביטחון תיעשה על בסיס תקנה 6. אולם, המשיבים בחרו להסדיר את היציאה בדרך שלישית: הם הותירו את ירדן ברשימת המדינות שתקנה 5 חלה עליהן והוציאו היתר כללי ליציאה לירדן, שזו לשונו:

בתוקף סמכותי לפי תקנה 5 לתקנות שעת חירום (יציאה לחוץ לארץ), התש"ח-1948, אני נותן בזה היתר – לכל מי שאין לגביו החלטה אחרת של שר הפנים או של מי שהוא הסמיך לכך – לצאת לירדן ולהיכנס אליה (י"פ תשנ"ה, 597).

24. היתר היציאה הכללי שינה את ההסדר החוקי לגבי יציאה לירדן ועל כן חשף את ההסדר החוקי כולו לביקורת שיפוטית על פי חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

25. ההסדר המיוחד עורר תהיות ותמיהות. על פי תלונות שהגיעו למוקד, תושבי ירושלים המזרחית, כמו העותרת, אשר הגיעו לגשר אלנבי הוחזרו מהגשר ללא הסבר וללא נימוק. מובן שמצב זה הוא בלתי חוקתי. טענות אלו הובילו את המוקד להגיש את העתירה המינהלית.

26. מהתשובה לעתירה המינהלית עולה, כי גם לעמדת המשיבים, ההתייחסות למי שמבקשים לצאת לירדן שונה מההתייחסות למי שמבקשים לצאת למדינת אויב והיא, למעשה, דומה

לפרוצדורה של צו איסור יציאה מן הארץ לפי תקנה 6: על הצו להישלח מראש לאזרח או לתושב; הצו מוגבל לששה חודשים לכל היותר; על ההחלטה יש זכות טיעון וזכות שימוע.

27. **מניעת יציאתה של העותרת לחו"ל לא נעשתה בהתאם להסדר החוקי, ודי בכך על מנת להביא לבטלותה.** הפרוצדורה אותה קבע המשיב עצמו, על פי העקרונות שהתווה בית המשפט הנכבד, היא חלק מהותי מהסדר חוקי שלם. מוטב היה לו ההסדר החוקי כולו היה מוצא את מקומו בחקיקה ראשית או, למצער, בחקיקת משנה, אולם גם אם ההסדר מצוי בחלקו בהנחיות פנימיות, הוא מחייב בכללותו. הפרוצדורה שנקבעה על ידי המשיב מהווה גם את הערובות החיוניות כל כך להגבלה של חירות אישית כה משמעותית. הפרוצדורה שנקבעה אינה טכנית אלא מהותית, היא האיזון הפנימי של ההסדר בכללותו. ההסדר ללא הערובות שנקבעו לצדו הוא הסדר אשר ספק רב אם יעמוד במבחן החוקתיות, ונזכיר – ההסדר שונה לאחר חקיקת חוק היסוד ועל כן הוא אינו מוגן על ידי סעיף שמירת הדינים.

ר' בג"ץ 6055/95 צמח נ' שר הביטחון, פ"ד נג(5) 241, 261; ע"א 6821/93 בנק המזרחי המאוחד בע"מ נ' מגדל כפר שיתופי, פ"ד מט(4) 221.

28. כך, למשל, על פי תקנה 5 וההיתר הכללי ליציאה לירדן, יכול שר הפנים, לכאורה, למנוע את היציאה גם בשל עניינים שאינם ביטחוניים כלל. ההנחיות הפנימיות הן שמבהירות כי המניע הקביל היחיד הוא המניע הביטחוני. על פי תקנה 5 וההיתר הכללי, לא מחויב שר הפנים להודיע לאדם המנוע על כך שהוצא נגדו צו ומהו תוקפו. ההנחיות הפנימיות הן שמבהירות כי על כל צו שמוצא, חייב להישלח מייד מכתב לאדם שיציאתו נמנעה וכי הצו יהא מוגבל לחצי שנה לכל היותר.

29. צו איסור היציאה מהארץ תקף לחצי שנה לכל היותר. מאחר שהעותרת מנועת יציאה מאז אוקטובר 2004, היה עליה לקבל במהלך תקופה זו לא פחות משלושה צווים, בהנחה שכל צו הוצא לתקופה המקסימאלית. ניתן לראות אם כן כי מדובר בהפרת חוק החוזרת על עצמה.

30. בעניין שלפנינו ניכרת הפרה מהותית של ההסדר החוקי: העותרת לא קיבלה לעיונה את צו איסור היציאה מהארץ שהוצא בעניינה. גם הסבר מפורט בעל פה, כשהוחזרה העותרת מהגשר לראשונה, לא ניתן לעותרת. אף לא ניתנה לעותרת פרפראזה כלשהי: האם היא חשודה בדבר? האם עשתה מעשה כלשהו בגינו היא מנועה מלצאת את הארץ? האם מקור המניעה במישהו אחר? מישהו מקרוביה? או אולי מקור המניעה באדם שנמצא בירדן? בהיעדר הסבר כלשהו, ולו בפרפראזה, העותרת מוצאת עצמה בעמדת התגוננות כששתי ידיה קשורות מאחור ועיניה מכוסות.

31. גם בחובת השימוע לא עמדו המשיבים. ראשית, מאחר שנשללה מהעותרת הזכות לעיין בצווים ולקבל הסבר, ולו בפרפראזה, נשללה ממנה האפשרות לממש את זכות הטיעון שלה, שכן איך תתגונן מפני חשד שאינה יודעת מהו. שנית, משפנתה העותרת באמצעות המוקד למשיבים, התעלמו אלו מהמכתבים פעם אחר פעם.

פגיעה בזכות להליך הוגן

32. בנוסף לאמור ולחלופין, התנהלות המשיבים בעניינה של העותרת מהווה הפרה בוטה של זכותה להליך הוגן, ודי בכך כדי להביא לבטלות ההחלטה. במיוחד נכונים הדברים כאשר על הכף מונחת זכות חוקתית בסיסית:

בנסיבות מתאימות, פגיעה מהותית בזכות להליך הוגן תעלה כדי פגיעה בזכות החוקתית לכבוד האדם (בג"צ 1661/05 המועצה האזורית חוף עזה ואח' נ' ראש הממשלה ואח', פס"ד מיום 9.6.05, פסקה 173).

33. בסיסו של המשפט המינהלי הוא כי לאדם שזכויותיו עומדות להיפגע על ידי הרשות תינתן האפשרות לומר את דברו. זהו חלק מחובת ההגינות של הרשות:

"זכות יסוד של האדם בישראל היא, כי רשות ציבורית, הפוגעת במעמדו של אדם, לא תעשה כן, בטרם תעניק לאותו אדם את ההזדמנות להשמיע את דעתו. לעניין זכות יסוד זו, אין נפקא מינה, אם הרשות הציבורית פועלת מכוח חיקוק או מכוח הנחיה פנימית או מכוח הסכם. אין גם כל חשיבות לשאלה, אם הסמכות המופעלת היא שיפוטית, כעין שיפוטית או מינהלית, ואם שיקול הדעת, הניתן לאותה רשות, הוא רחב או צר. בכל מקרה, בו רשות ציבורית מבקשת לשנות את מעמדו של אדם, עליה לפעול כלפיו בהגינות, וחובה זו מטילה על הרשות את החובה להעניק לאותו אדם את ההזדמנות להשמיע את דעתו (בג"ץ 654/78 גינגולד נ' בית הדין הארצי לעבודה, פ"ד לה (2) 649, 655).

הפגיעה בזכות העותרת לבריאות

34. אין צורך להכביר מילים בדבר זכותו של העותר לשלמות גופו ולבריאות ועל זכותו לחופש תנועה. המשפט הישראלי הכיר בזכותו של האדם, בהיותו אדם, לשלמות גופו ולבריאות. כך נקבע בסעיף 2 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, כי "אין פוגעים בחייו, בגופו, או בכבודו של אדם באשר הוא אדם" ובסעיף 4 "כל אדם זכאי להגנה על חייו, על גופו ועל כבודו".

35. הפסיקה הישראלית הכירה בזכות לבריאות כחלק מזכותו של האדם לכבוד. כך נקבע בפרשת גמזו:

אדם שאין לו גישה לטיפול רפואי אלמנטרי הוא אדם שכבודו כאדם נפגע; אדם הנאלץ לחיות בתנאים חומריים משפילים הוא אדם שכבודו כאדם נפגע (ראו א' ברק, פרשנות במשפט 423 (כרך שלישי, 1994). (רע"א 4905/98 פרופסור יוסף גמזו נ' נעמה ישעיהו ואח', תק-על 2001(1) 1440, עמ' 1446 (2001)).

36. הפסיקה הישראלית לא רק הכירה בזכותו של אדם לבריאות, אלא גם בזכותו לבחור בידי מי יטופל, וזאת כחלק מזכותו לחירות ולכבוד ומזכותו לשלמות גופו ונפשו:

הלכה פסוקה בידינו, מכוח עקרון החירות האישית של כל הנברא בצלם, כי זכות יסוד היא לאדם שלא ייפגע בגופו על כורחו ושלא בהסכמתו (בג"צ 373, 370, 391 355/79; ע"א 548/78, בעמ' 755). זכות יסוד זו כוללת בתוכה זכותו של אדם לבחור ולהחליט בידי מי מבין הרופאים המוסמכים לכך מפקיד הוא את הטיפול הרפואי שהוא זקוק לו, שהרי בחירה והחלטה אלה חלק מהותי הן מזכותו היסודית לשלמותו ולשלמו הגופניים והנפשיים, ושלא להיות "נפגע" בהם אלא בהסכמתו (וראה: ע"א 81, 67/66, בעמ' 233). (עע"א 4/82 מדינת ישראל נ' אבריאל בן אריאל תמיר, פ"ד לז(3), 201, עמ' 203-204 (1983)).

37. העותרת צריכה לעבור ניתוח לתיקון הראייה בשתי עיניה. העותרת הייתה אמורה לעבור את הניתוח לפני כשנה, אך בשל מניעת יציאתה לירדן, התעכב הניתוח. המשיבים מונעים מהעותרת לקבל טיפול רפואי חשוב עבורה, ופוגעים בזכותה לבריאות ובזכותה לקבל טיפול רפואי.

ולסיכום

38. די בהפרה הבוטה של החוק על מנת להביא לבטלותו של צו איסור היציאה לירדן. עם זאת, למען הזהירות, נוסף ונטען כי הצו אינו עומד במבחן המידתיות בהיותו פוגע בעותרת יתר על המידה.

39. מובן כי העותרות שומרות לעצמן את הזכות להוסיף לטענותיהן ברגע שיעבירו להן המשיבים לראשונה את כל המידע הנדרש: תוקף הצו והטעמים להוצאתו.

40. תהיה הסיבה למניעה אשר תהיה, יתבקש בית המשפט לשקול את פרק הזמן הממושך, שבו מונעים המשיבים מהעותרת לצאת לירדן.

41. כמו כן יתבקש בית המשפט להתחשב בפגיעה בזכותה לבריאות. העותרת מעוניינת לקבל טיפול רפואי בירדן ולעבור בדיקות בעניין ניתוח לצורך תיקון ראייתה.

לאור כל האמור, מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא צו על תנאי כמבוקש, ולאחר שמיעת תשובת המשיבים, להפכו לצו מוחלט. כמו כן מתבקש בית המשפט להשית על המשיבים את הוצאות העותרות ושכ"ט עו"ד.